

La Llengua Catalana en el seu Context. Ús i Realitat Social

Codi: 42495
Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OT	0	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Mar Massanell Messalles

Correu electrònic: Mar.Massanell@uab.cat

Equip docent

Daniel Casals Martorell

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent extern a la UAB

Emili Boix Fuster (UB)

Núria Alturo Monné (UB)

Prerequisits

Cap.

Objectius

Aquest mòdul té com a objectiu proporcionar una formació específica en la variació social i funcional de la llengua catalana, així com en el context sociolingüístic en què estan imbricades. L'alumne es familiaritzarà amb els principals enfocaments teòrics que analitzen aquesta variació i amb les principals metodologies corresponents. Així l'alumne estarà preparat per a comprendre la complexitat de la variació social i funcional i, per tant, podrà prendre decisions pràctiques que afecten l'ús social de la llengua catalana, en l'administració, en els mitjans de comunicació i en la creació literària, entre d'altres.

Competències

- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.
- Produir informes sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.

- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els nous mètodes de treball en investigació social i funcional de la llengua.
2. Aplicar les normatives lingüístiques que afecten les diferents varietats i la legislació que determina l'ús de la llengua.
3. Produir informes sobre la problemàtica d'ús del català en una societat multilingüe.
4. Produir informes sobre l'ús de les diverses varietats socials i funcionals en la societat catalana actual.
5. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
6. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
7. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Continguts

BLOC 1

Professora: Núria Alturo (UB)

1. Conceptes bàsics: context, discurs, multimodalitat, gènere, tipus de text, estil, registre, variació funcional
2. Perspectives funcionals sobre el llenguatge. Aproximació a quatre models teòrics i metodològics que adopten una perspectiva funcional per a l'estudi de la llengua: l'Etnografia de la Comunicació, l'Anàlisi Crítica del Discurs, la Lingüística Sistèmica Funcional i la Gramàtica Funcional Discursiva.
3. Recursos per a l'estudi de la llengua oral: corpus per a l'estudi de la llengua catalana oral; fonaments i mètodes de la transcripció discursiva.

BLOC 2

Professor: Emili Boix-Fuster (UB)

1. La sociolingüística de la societat i la sociolingüística de la llengua. La sociolingüística del poder (la metàfora del mercat) de Pierre Bourdieu: capitals, camps i *habitus*. Les 6 Ds. Les històries de vida lingüístiques (Calsamiglia 2010, 419-436; Todó 2017, 9-16).
2. Les ideologies lingüístiques (Boix-Fuster 2012, Boix-Fuster i Woolard (en preparació)). El purisme com a exemple.
3. La transmissió lingüística intergeneracional (TLI), com a prioritat per a Fishman (Boix-Fuster 2009; Boix-Fuster i Paradís 2015). La vitalitat etnolingüística subjectiva. La TLI: els qüestionaris de les entrevistes semidirigides de final obert. La TLI: primers resultats qualitatius i quantitius als països de llengua catalana
4. Les marques transcòdiques (Boix 1993): tries de llengua, alternances de codi i interferències
5. Variació i canvi: indicadors marcadors i estereotips. La variació sociolectal en la literatura i els mitjans de comunicació: Pigmalión, papà/papa i les obres de Ramon Solsona com a exemples (Boix 1999, 2007; Boix i Riba 2017). El Corpus de Varietats Socials de la UB.

6. Elaboració d'ideologies lingüístiques pròpies. Posada en comú de l'exercici central del curs triat per cada alumne.

BLOC 3

Professor: Daniel Casals (UAB)

1. El concepte d'estàndard i el procés d'estandardització de llengües minoritzades.
2. L'ús del català als mitjans de comunicació: cronologia i etapes.
3. El restabliment i l'accés del català als mitjans audiovisuals.
4. Els serveis d'assessorament lingüístic dels mitjans de comunicació.
5. Els models lingüístics dels mitjans de comunicació en català.
6. L'extensió social de la normativa als mitjans de comunicació.
7. L'aplicació del model als informatius, a l'entreteniment i a la publicitat.
8. La ficció com a instrument d'educació i de cohesió social.

BLOC 4

Professora: Mar Massanell i Messalles (UAB)

1. Les aproximacions dicotòmiques a la llengua com a objecte d'estudi (lingüística vs. sociolingüística, sincronia vs. diacronia, història interna vs. història externa, planificació del corpus vs. planificació de l'estatus) enfront de l'enfocament holístic de la complexa.
2. Un àmbit propici per a la confluència de perspectives diverses d'anàlisi de la llengua: l'estudi dels canvis lingüístics en curs.
3. La tríada formes lingüístiques, usos lingüístics i percepcions dels parlants: nexes i interaccions.
4. La consciència lingüística dels parlants a través de l'anàlisi qualitativa dels discursos que generen.
5. El canvi lingüístic provocat per la pressió anivelladora de l'estàndard: el canvi per adopció i el canvi per adaptació; la divergència de formes i la divergència de paràmetres; la interacció entre processos de canvi; la hibridació formal.
6. La confluència entre la descripció de la variació lingüística i el relat interpretatiu de l'evolució de la llengua com a font de projeccions de futur.

Metodologia

Classes expositives, aprenentatge basat en problemes, realització d'activitats pràctiques i treballs, presentació oral de treballs, debats, participació en activitats complementàries.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Exposició de temes, pràctiques d'aula i exercicis de reforç per grup	50	2	1, 2, 3, 4, 7
Tipus: Supervisades			
Feina tutoritzada	70	2,8	1, 2, 3, 4, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi de la matèria - Lectura crítica de textos - Anàlisi de dades - Redacció de treballs	120	4,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

L'avaluació es basarà en la realització i superació dels treballs, exercicis o presentacions encomanats en cada bloc. S'avaluarà el coneixement de la matèria i la capacitat d'aplicar-ne els mètodes i els conceptes. La nota final serà la suma ponderada de les puntuacions obtingudes en cada bloc, segons el barem que s'explicarà al començament de curs. S'obtindrà un "no presentat" quan no s'hagi fet un dels quatre blocs.

En el bloc 2 (Prof. Emili Boix, UB), a part dels exercicis regulars del curs, cal que l'alumne triï un dels exercicis següents: (1) dues històries de vida lingüístiques; (2) una entrevista a una parella lingüística mixta; o (3) una petita recerca sobre sociolectes (a partir dels mitjans de comunicació o fonts lexicogràfiques).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Resolució d'exercicis - Lliurament de treballs - Presentacions orals	100%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bloc 1:

Alturo, Núria; Bladas, Òscar; Payà, Marta; Payrató, Lluís (ed.) (2004): *Corpus oral de registres. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Alturo, Núria; Keizer, Evelien; Payrató, Lluís (ed.) (2014): *The interaction between context and grammar in Functional Discourse Grammar. Pragmatics*, 24 (Monogràfic). Disponible a <
https://ipra.uantwerpen.be/main.aspx?c=*HOME&n=1480>

Bibliografia de pragmàtica i anàlisi del discurs (BiPAD-cat). Recurs en línia. Disponible a <
<http://www.ub.edu/grepad/bd/bipad-cat/>>

Castellà Lidon, Josep Maria (2001): *La complexitat lingüística en el discurs oral i escrit: densitat lèxica, composició oracional i connexió textual*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Tesi doctoral. Disponible a <
<http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/7486/tjcl1de2.pdf?sequence=1>>

Cuenca, Maria Josep (2014): "The use of demonstratives and context activation in Catalan parliamentary debate". *Discourse Studies*, 16: 729-752.

Curell, Hortènsia (2013): "Politeness and cultural styles of speaking in Catalan". Payrató, Lluís; Cots, Josep Maria (ed.): *The Pragmatics of Catalan*. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton. 273-308.

Grup d'Estudis de Pragmàtica i Anàlisi del Discurs (GrEPAD) (2017): *Bibliografia de pragmàtica i anàlisi del*

discurs (BiPAD-cat). Barcelona: Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona. Disponible a <
<http://hdl.handle.net/2445/112146>>

Payrató, Lluís (ed.) (1998): *Oralment. Estudis de variació funcional*. Barcelona: Universitat de Barcelona - Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Payrató, Lluís (2012): "L'anàlisi del discurs al segle XXI: reflexions crítiques a l'entorn del context comunicatiu i la multimodalitat". Dins Vicent Salvador (ed.), *L'ull despert. Anàlisi crítica dels discursos d'avui*. València: Edicions Tres i Quatre. 105-149.

Payrató, Lluís (2016): "Multimodalitat i llengua oral. Ensenyant les fronteres del llenguatge". *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 70: 43-49. (Versió espanyola: "Multimodalidad y lengua oral. Enseñando las fronteras del lenguaje". *Textos. Didáctica de la Lengua y de la Literatura*, 73: 43-49.)

Payrató, Lluís; Alturo, Núria (ed.) (2002): *Corpus oral de conversa col·loquial*. Materials de treball. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís; Cots, Josep Maria (ed.) (2013): *The Pragmatics of Catalan*. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton.

Payrató, Lluís; Fitó, Jaume (ed.) (2008): *Corpus audiovisual plurilingüe*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís, Nogué, Neus (eds.) (2013): *Estil i estils. Teoria i aplicacions de l'estilística*. Universitat de Barcelona - PPU. Disponible en obert a Publicacions de la Universitat de Barcelona <
<http://www.publicacions.ub.edu/refs/grup-estudi-variacio/ficha.aspx?cod=08385>>

Salvador, Vicent (2013): "Metaphor and style in Catalan". *The Pragmatics of Catalan*. Berlín/Boston: De Gruyter Mouton. 309-330.

Tuson, Amparo (1995): *Anàlisi de la conversa*. Barcelona: Empúries.

Viana, Amadeu (2006): "Humor i argumentació en la conversa ordinària: una aproximació". Alturo, Núria; Josep Besa; Òscar Bladas i Neus Nogué (ed.): *L'argumentació*. Barcelona: Universitat de Barcelona i Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU). Disponible en obert a Publicacions de la Universitat de Barcelona <
<http://www.publicacions.ub.edu/ficha.aspx?cod=08382>>

Bloc 2:

Boix, Emili (1998) "La variació social". *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* 25, 135-132.

Boix, Emili (1999) "Papà, papa, pare nostre. Un exercici de dialectologia social". *Revista de Llengua i Literatura*, 18, 445-473.

Boix, Emili (2007) "Els Pigmalións de Joan Oliver i Xavier Bru de Sala: dues adaptacions separades per quaranta anys". *Els Marges* 78, 55-80.

Boix, E. (1999) "L'entrevista semidirigida en sociolingüística. Alguns suggeriments artesanals", a E. Boix, Núria Alturo (et al.) *El contacte i la variació lingüística: Descripció i metodologia*. Barcelona: PPU, 239-283.

Boix, E. (2001) "Varietats socials". A: F. Vallverdú i J. Bañeres (eds.) *Enciclopèdia de la Llengua Catalana*. Barcelona: Eds. 62.

Boix, Emili (2007) *Corpus de Varietats socials. Materials de treball*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Boix-Fuster, Emili (2009) *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Rourich.

Boix-Fuster, Emili; i Torrens, Rosa M. (eds.) (2011) *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès editors.

Bourdieu, Pierre (1982) *Ce que parler veut dire*. Paris: Fayard.

Briguglia, Caterina (2013) *Dialecte i traducció literària. El cas català*. Vic: Eumo.

Montoya, Brauli i Mas, Antoni (2012) *La transmissió familiar del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Pomares, Joaquim (1997) *Diccionari del català popular i d'argot*. Barcelona: Eds. 62.

Sabater, Antònia (2012) *Els senyors de Palma. Història oral*. Palma de Mallorca: Edicions Documenta Balear.

Schieffelin, Bambi B. et al. (2012, or. anglès 1998) *Ideologías lingüísticas*. Madrid: Catarata.

Subirats, Marina (2012) *Barcelona: de la necessitat a la llibertat. Les classes socials al tombant del segle XXI*. Barcelona: L'Avenç.

Bloc 3:

Casals, D. (2001): «Contribució dels *media* orals en la construcció d'un estàndard de masses plural: presència del dialecte nord-occidental en el llibre d'estil de les emissores radiofòniques de la CCRTV». *Zeitschrift für Katalanistik*, 14, p. 150-161.

Casals, D. (2007): Ràdio en català. *Contribució de Catalunya Ràdio a la creació d'un llenguatge radiofònic per als informatius*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Casals, D.; Faura, N. (2010): *El català als mitjans de comunicació*. Barcelona: EdiUOC.

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (2006). *ésAdir* [en línia]. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. <http://esadir.cat>.

Fabra, P. (1913): *Normes ortogràfiques*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1917): *Diccionari ortogràfic*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1918, 1933⁷ [2000^f]): *Gramàtica catalana*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1932 [1981¹³]): *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Edhasa.

Fabra, P. (1956): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

Haugen, E. (1983): «The implementation of Corpus Planning: Theory and Practice». A: J. Cobarrubias i J. A. Fishman (ed.), *Progress in Language Planning. International Perspectives*. Berlín / Nova York / Amsterdam: Mouton, p. 269-289.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990a [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. I. Fonètica*. Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990b). «La llengua en els mitjans de comunicació de massa i especialment en la televisió». A: Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990), *Documents de la Secció Filològica*, i, Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1992 [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. II. Morfologia*. Barcelona: IEC.

Kabatek, J. i C. D. Pusch (ed.) (2009): *Variació, poliglòssia i estàndard. Processos de convergència i divergència lingüístiques en català, occità i basc*. Aachen: Shaker.

- Lamuela, X. (1994): *Estandardització i establiment de les llengües*. Barcelona: Edicions 62.
- Martí i Castell, J. (ed.) (1991): *Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització*. Barcelona: Columna.
- Massanell, M. (2011): *Permeabilitat del català nord-occidental a l'estàndard mediàtic i educatiu: el cas de l'Alt Urgell*. Barcelona: IEC.
- Massanell, M. (2012): «*Fewe temps que no diva tants verbs!*» *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*. Barcelona: PAM.
- Pradilla, M. À. (ed.) (2001): *Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana*. Benicarló: Alambor.
- Segarra, M. (1985a). *Història de l'ortografia catalana*. Barcelona: Empúries.
- Segarra, M. (1985b [1987²]). *Història de la normativa catalana*. Barcelona: EC.
- Segarra, M. (1998). *Pompeu Fabra: una biografia*. Barcelona: Empúries.
- Segarra, M. (2000): *Anàlisi de la normativa catalana*. Barcelona: UOC.
- Segarra, M. i M. Bassols (2009): *El col·loquial dels mitjans de comunicació*. Vic: Eumo.
- Televisió de Catalunya (1995 [1998²]). *El català a TV3. Llibre d'estil*. Barcelona: Edicions 62.
- Veny, J. (2001): *Llengua històrica i llengua estàndard*. València: UV.
- Veny, J. i M. Massanell (2015): *Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars catalans*. Barcelona / Alacant / València: UB / UA / UV.
- Bloc 4:
- Aracil, Lluís V. (1982). «Conflicte lingüístic i normalització lingüística a l'Europa nova», dins *Papers de sociolingüística*, Barcelona, la Magrana, pp. 23-38.
- Benet, Josep (1995). *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, Barcelona, PAM.
- Casals, Daniel & Neus Faura (2010). *El català als mitjans de comunicació*, Barcelona, UOC.
- Fabra, Pompeu (1918). *Gramàtica catalana*, Barcelona, IEC.
- Ferrando, Antoni & Miquel Nicolás (2011). *Història de la llengua catalana*, Barcelona, UOC.
- Haugen, Einar (1983). «The Implementation of Corpus Planning: Theory and Practice», dins Juan Cobarrubias & Joshua A. Fishman (ed.), *Progress in Language Planning: International Perspectives*, Berlin/New York/Amsterdam, Mouton, pp. 269-289.
- Institut d'Estudis Catalans (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona, IEC.
- Kloss, Heinz (1969). *Research Possibilities on Group Bilingualism: a Report*, Québec, ICRB.
- Labov, William (1972). *Sociolinguistic Patterns*, Philadelphia, University of Pennsylvania.
- Mari, Isidor (1992). *Un horitzó per a la llengua. Aspectes de la normalització lingüística*, Barcelona, Empúries.
- Martí i Castell, Joan (1990). *Gramàtica històrica. Problemes i mètodes*. València, UV.
- Massanell i Messalles, Mar (2011). *Permeabilitat del català nord-occidental a l'estàndard mediàtic i educatiu: el cas de l'Alt Urgell*, Barcelona, IEC.

- Massanell i Messalles, Mar (2012). «*Fewe temps que no diva tants verbs!*» *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*, Barcelona, PAM.
- Massanell i Messalles, Mar (2018). «Les terminacions àtones de primera i segona persona del plural en català: una aproximació diacrònica i geolingüística», *Anuari de Filologia. Estudis de Lingüística*, 8, pp. 159-258.
- Massanell i Messalles, Mar & Gemma Palà (2018). «*Que ho faça jo?! Que ho faci ell!* Evolució del present de subjuntiu en el nord-occidental actual», *Zeitschrift für Katalanistik*, 31, pp. 203-246.
- Massip, Àngels & Albert Bastardas (ed.) (2014). *Complèxica. Cervell, societat i llengua des de la transdisciplinarietat*, Barcelona, UB.
- Nadal, Josep M. (1992). *Llengua escrita i llengua nacional*, Barcelona, Quaderns Crema.
- Nicolás, Miquel (1998). *La història de la llengua catalana: la construcció d'un discurs*, València/Barcelona, IIFV/PAM.
- Nicolás, Miquel (2019). «La variació lectal del català en l'era de la societat xarxa. Notes per a un debat», dins Francesc Feliu & Olga Fullana (ed.), *The Intricacy of Languages*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, pp. 263-280.
- Polanco, Lluís B. (1984). «La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives», dins Maria Teresa Cabré et al. (ed.), *Problemàtica de la llengua normativa. Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa*, Barcelona, PAM, pp. 107-146.
- Pradilla, Miquel Àngel (2011). *De política i planificació lingüística. Mirades contemporànies a l'ecosistema comunicatiu català*, Benicarló, Onada.
- Sistac, Ramon (1998). «L'impacte de la normalització lingüística sobre la variació. Un cas concret: el català nord-occidental», dins Emili Boix et al. (ed.), *El contacte i la variació lingüístics: Descripció i metodologia*, Barcelona, UB, pp. 161-178.
- Turull, Albert (2019). «Les tres fases de l'assumpció nord-occidental de l'estàndard (i viceversa)», *Ítaca. Revista de Filologia*, 10, pp. 179-207.